

Lene Myong

Raciale stilheder

Om menneskelig tilblivelse i en kontekst af transnational adoption

Resumé

Artiklen bygger på en ph.d.-afhandling om transnational adoption og racialiseret tilblivelse. Der er interviewet 35 voksne koreansk adopterede, født mellem 1967-81. Afhandlingen er rettet mod at producere to niveauer af viden: dels ved at skabe indsigt i transnational adoption på et niveau af levet liv, dels ved at udvikle et begreb om racialiseret subjektivering i Danmark. Analyserne viser, hvorledes slægtskab og forbundethed i adoptivfamilien hviler på en betoning af (dansk) etnicitet og nedtoning af racial forskellighed. De raciale stilheder, som konfigureres omkring emner som race og racisme, bliver anskuet i lyset af dominerende idealer om farveblindhed. Analyserne fremløfter en spænding mellem racialisering som erfaret livsvilkår og en kulturel benægtelse af selvsamme racialisering. Afhandlingen bygger på feministisk, queer og postkoloniale teoridannelser samt en tradition for kritisk adoptionsforskning.

Nøgleord: *Transnational adoption, slægtskab, race, køn, seksualitet, racisme, farveblindhed*

Introduktion

Denne artikel er en præsentation af afhandlingen *Adopteret – fortællinger om transnational*

og racialiseret tilblivelse. Afhandlingen anskueliggør transnational adoption som et relevant og aktuelt forskningsfelt, og dens analyser påviser, hvorledes en social kategori som race vedvarende får betydning i transnationalt adopteredes liv. I afhandlingen udvikles et teoretisk begreb om racialiseret tilblivelse, og det er her en pointe, at racialiseret differentiering følges tæt af benægtelser og fortællinger af selvsamme differentiering i det danske samfund, hvor diskurser om farveblindhed dominerer. Artiklen er en omskrevet version af den mundtlige præsentation, som blev fremlagt d. 19. juni 2009 ved det offentlige forsvar for ph.d.-graden.

Op gennem det 20. århundrede er der blevet stadig færre dansk-fødte børn til bortadoption. Efterspørgslen på adopterbare børn er dog ikke faldet tilsvarende, og det har været medvirkende til, at transnational adoption fra midten af 1960'erne er blevet genstand for en stigende grad af statslig institutionalisering og regulering. Siden 1970 er der gennemført i omegnen af 22.000 transnationale adoptioner til Danmark, og adopterede fra Korea udgør her den største gruppe på ca. 8.600 personer. Til trods for den popularitet og det omfang, som transnational adoption nyder, er feltet stadig forholdsvis ubeskrevet i en dansk forskningskontekst.

Min ph.d.-afhandling undersøger transnational adoption fra et perspektiv af levet liv, og dens empiriske grundlag består af 35 individuelle kvalitative forskningsinterview med voksne koreansk adopterede, født mellem 1967-1981, der alle, med få undtagelser, er vokset op i danske adoptivfamilier.

Det er først og fremmest informanternes fortællinger og det refleksionsrum, der optegnes med analyserne, som denne præsentation vil vise vej ind i, ligesom afhandlingens teoretiske begrebsbrug og videnskabelige bidrag vil blive fremlagt. Afslutningsvis vil jeg formulere en række nye forskningsspørgsmål til transnational adoption som senmoderne slægtskabsarrangement og migrationsform.

Afhandlingens undren

Vi skal begynde med et billede fra empirien, som fortæller noget om subjektiv tilblivelse i en kontekst af dansk hverdagsliv. Da jeg interviewer Anders, tilbyder han mig følgende billede:

“Når jeg kommer gående med rygsækken, når folk ikke ser noget, så er jeg bare en asiatisk mand, men når jeg åbner rygsækken, så vælter det ud med sovs og kartofler og frikadeller. Med julefrokoster og Tuborg juleøl.”

Citatet peger på den grundlæggende undren, som informerer afhandlingen: For hvad vil det sige at blive til – som menneske og som transnationalt adopteret? Hvordan og gennem hvilke sociale kategorier sættes betingelserne for eksistens? Og hvordan leveres der med og imod disse betingelser i en dansk kontekst?

Racialiseret subjektivering

Som det anes i Anders' fortælling er interviewmaterialet rigt på subjektivitetsproducerende kategorier; slægtskab, køn, race, seksualitet, etnicitet, etc. Deres indbyrdes forbundethed fylder meget i analyserne, men samtidig fremskriver jeg også en kategori som race. For i

interviewmaterialet reflekteres der grundigt over det 'at se anderledes ud', at blive udpeget som racialt forskellig fra majoriteten – og det er denne gensidige konstituering af kropsliggjort førstehed og kropsliggjort andethed, som afhandlingens analyser indkredser.

Afhandlingen er funderet i poststrukturalistisk feministisk teori, postkolonialisme og queer teori, og den spreder sig ud mellem forskellige forskningsfelter: Køns- og etnicitetsforskning og især kritisk adoptionsforskning. I en dansk kontekst af køns- og etnicitetsforskning, eksisterer der en tradition for at fokusere på etnicitet, fremfor race. Tendensen er på mange måder forståelig set i lyset af det biologiske racebegrebs europæiske historie og politiske konsekvenser. Afhandlingens teoretiske og analytiske intervention består dog alligevel i at forfølge race og racialisering – ikke som biologi og genetik – men som socialitetsorganiserende princip (Omi & Winant 1994/1984) og diskursiv tilblivelsesproces.

Mere præcist kan man sige, at jeg anvender racialisering som begreb for de sociale praksisser hvormed mennesker og non-humane aktører vedvarende placeres og placerer sig selv og andre i forhold til diskursivt konstituerede raciale kategorier. Processer der implicerer konstruktion, hierarki og differentiering mellem eksempelvis 'hvid', 'sort' og 'asiatisk'. I afhandlingen begrebsliggøres race dermed ikke som essensbetinget forskelsmærke, men som kropsliggjort effekt af kontekstuelle og historisk sedimenterede, men også foranderlige, racialiseringsprocesser (Hübinette & Tigervall 2008).

Denne forståelse af racialisering læser jeg sammen med et begreb om tilblivelse, også kaldet subjektivering, især med afsæt i Judith Butlers teoretiske begrebsliggørelser (1997) samt de videreudviklinger, som Dorte Marie Søndergaard (2005, 2003, 2000) og Dorthe Staunæs (2005, 2003), har formuleret med udgangspunkt i kvalitativ empiri inden for et pædagogisk psykologisk fagfelt. Subjek-

tivering griber en dobbelthed ved tilblivelse: Subjektet som reguleret og underkastet diskursiv magt. Og diskursiv magt som subjektets produktive eksistensbetingelse. Racialiseret subjektivering fungerer som et hovedbegreb i afhandlingen, og med dette forsøger jeg dels at begribe racialisering som kontingent og forhandlet proces, dels at fremløfte race som forskelssættende og konstituerende kategori for subjektiv (menneskelig) tilblivelse.

Forskningsspørgsmål

Følgende forskningsspørgsmål kan dermed siges at strukturere afhandlingen: 1) Hvordan konstrueres og forhandles racialiseret subjektivering i interviewmaterialet – særligt i relation til kategorier som slægtskab, adoption, etnicitet, køn og seksualitet? 2) Hvilke processer af majo- og minorisering, in- og eksklusion træder frem i interviewmaterialet? Og hvad fortæller dette om etnisk-racialiseret normativitet og racial formation i Danmark? 3) Hvordan teoretiseres racialiseret subjektivering med udgangspunkt i det empiriske materiale?

Den vidensproduktion, som arbejdes frem, rammer dermed flere niveauer: Analyserne fortæller dels noget om de liv, der leves som transnationalt adopteret, dels bidrager de til at udvikle og nuancere herskende forståelser af etnisk og racial formation i Danmark. Dertil kommer udvikling af teoretiske og analytiske redskaber, som formår at gribe kompleksiteten ved racialiseret tilblivelse. I det følgende vil jeg fremløfte eksempler på, hvordan race som forskelssættende kategori får betydning og forhandles i interviewmaterialet; dels i forhold til slægtskab, dels i forhold til køn og seksualitet.

Raciale stilheder

Informanterne er både transnationalt og transracialt adopterede. De er vokset op i hvide adoptivfamilier. I fortællingerne om opvækst og slægtskab fremlæser jeg et mønster af racial stilhed. Et mønster som implicerer, at spørgsmål om racialiseret forskellighed og racisme

ikke i særligt stort omfang er blevet diskuteret i hverken informanternes adoptivfamilier eller i deres øvrige sociale kontekst.

Betoning og samtale placeres derimod et andet sted. Mange informanter fortæller eksempelvis om, hvordan der i deres adoptivfamilier er blevet talt om dét at ligne hinanden. Der konstrueres lighed i det der genkendes som adfærd, vaner, smag og personlighed eller ligefrem kropslig lighed, som Maria her fortæller noget om:

“Min mor (Marias adoptivmor, Imp) var sådan, jamen vi ligner jo hinanden. Prøv at se Maria, hun ligner jo næsten mig. Og min mor er også meget mørkhåret og brune øjne og sådan noget. Men vi ligner jo slet ikke hinanden. Men det var sådan for, at jeg ikke skulle føle mig anderledes, så derfor ville hun gerne, at vi lignede hinanden.”

Som vi kan høre i citatet, sættes der en forskel mellem Marias asiatiske krop og hendes adoptivmors hvide krop. Men det er Marias krop, der ikke skal føle sig ‘anderledes’. Og denne anderledeshed søges overvundet, kompenseret og forhandlet gennem betoning og etablering af lighed mellem de to kropsligheder.

I afhandlingen læser jeg Marias fortælling som udtryk for en herskende logik, hvor konstruktion af relativ enshed mellem det transnationalt adopterede subjekt og en hvid, dansk norm udgør betingelsen for ligestilling og inklusion for netop den adopterede. Og det udgør horisonten for de gentagne udvisninger af racialiseret forskelsgørelse som levet erfaring.

En vigtig pointe er her, at disse processer ikke kan anskues som unikke for transnationale adoptivfamilier. De må derimod, som antropologer som Marianne Gullestad (2005, 2002) og Peter Hervik (2001) har påpeget, forstås i lyset af de lighedsideologier, som generelt gør sig gældende i de skandinaviske velfærdsstater, hvor ligestilling- og inklusionspotentiale lokaliseres i det at fremstå så lidt afvigende fra normen som muligt, og hvor asymmetrisk magt og ulighed kun med besvær lader sig ita-

lesætte. Bevægelsen bliver her assimilatorisk. Det afvigende og det anderledes søges tilpasset normen.

Betoningen af etnisk dansk lighed og nedtoningen af forskelsproducerende racialisering peger på et helt bestemt mønster i fortællingerne: Etnicitet konstrueres og erfares som det, der samler. Race konstrueres og erfares som det, der adskiller. Og det er på den baggrund, at stilhed iværksættes som forhandlingsstrategi. Den affektive og diskursive støj, der generes i forhold til racialiseret differentiering og ulighed, forsøges udrenset og bemestret i stilheden.

Den velmenende farveblindhed

I afhandlingen knytter jeg begrebet om racial stilhed til dominerende ideologier om såkaldt farveblindhed; det vil sige forstillingen om race som betydningsløs kategori i en tolerant dansk socialitet. Da jeg interviewer Hae-won, fortæller hun om en dobbelthed:

“I går og siger, jeg ikke er anderledes. I går og siger, jeg er jo ligesom jer, men alligevel er jeg ikke. Alligevel bliver jeg på en eller anden måde gjort til noget andet. Og den er der hele tiden sådan, eller ikke hele tiden, men den kommer da nogle gange fra folk, uden at det er bevidst.”

Det ‘I’ som optræder i Hae-wons fortælling konkretiseres ikke. Det er et ubestemt ‘I’. Men måske kan det læses som betegnelse for en række forskellige subjektiveringsprocesser. For Hae-won beskriver nemlig meget præcist et spændingsfelt og en ambivalens, som dominerer interviewmaterialet: Den samtidige og paradoksale oplevelse af racialiseret differentiering og farveblindhedens benægtelse af selv samme differentiering.

I afhandlingen argumenterer jeg for, at der med farveblindheden som ideal og mål oprettholdes og citeres en dansk fiktion om race som betydningsløs kategori. Mens farveblinde strategier i mange tilfælde oppebæres af velmenende forhåbninger om at afmontere racialiseret differentiering, bidrager farveblindhed – på

paradoksalt vis – til at understøtte hierarkiserende racialiseringsprocesser og eksisterende magtforhold, fordi hvidhed som usynliggjort norm og privilegium ikke lader sig italesætte, og dermed antaste og udfordre, inden for et farveblindt paradigme. Man kan også sige, at et racielt betinget magt- og dominansforhold konserveres gennem farveblindhedens etablering af raciale fortællinger (Gallagher 2003; Frankenberg 1993).

Såvel Maria som Hae-wons fortællinger peger på, at de assimilationsdynamikker, som kendetegner interviewmaterialet, må anskues som indfoldet i normaliseringsideologier. Det adopterede subjekt skal ikke føle sig anderledes, men derimod ‘normal’. Og ‘normal’ bliver ensbetydende med tilpasning til normative kategorier af hvid danskhed. Analyserne peger dermed på, at det bliver det transnationalt adopterede subjekt, som pålægges at bevæge sig – væk fra minoritetsperiferien og hen mod majoriteten. En rejse der i mange tilfælde konstitueres af bortrejser fra de tilhørsforhold, fællesskaber og subjektiveringsprocesser, som indbefatter andre minoriteter, andre adopterede.

Race som etnicitetens illegitime Anden

Spørgsmålet om race og racialisering er selvfølgelig langt mere kompliceret og nuanceret, end der kan redegøres for i denne sammenhæng. I afhandlingen diskuteres især relationen mellem race og etnicitet. Analyserne viser nemlig, at herskende konstruktioner af race som betydningsløs kategori må ses i sammenhæng med konstruktioner af etnicitet som betydningsfuld kategori. Informanternes erfaringer viser, hvordan race vedvarende deessentialiseres, kategorien yderliggøres (‘det er bare hudfarve’), mens etnicitet essentialiseres og inderliggøres.

Denne subjektiverende formation af race som overflade/ydre og etnicitet som dybde/indre holdes ikke mindst på plads i sammenkoblingen med andre kategorier. Biologi, race og

koreanskhed hæfter sig sammen og bestyrker hinanden, ligesom kultur, etnicitet og danskhed hæfter sig sammen og bestyrker hinanden. Det er med andre ord en helt bestemt version af etnicitet, nemlig danskheden, der især inderliggøres og privilegeres.

Disse kategorifællesskaber producerer over- og underordning. I interviewmaterialet har det danske og kulturelt definerede adoptivslægtskab, hvor dansk etnicitet konstrueres som *alt det*, man deler, eksempelvis en tendens til at overordne sig – det konstrueres som lidt mere vigtigt – end det koreanske og biologisk definerede slægtskab, hvor race konstrueres som *det eneste* man har tilfælles.

Analyserne viser, at bestræbelserne på at deessentialisere en kategori som race må forstås i lyset af, at det racialiserede kropstegn erfares – *ikke* som en stabil og fast betydningsmærker – men som et uafvendeligt livsvilkår. Kropstegnets materialisering af historisk sedimenterede diskurser og betydningslag erfares som umulig at fravælge og bortkoble. Det er på den baggrund, at bestræbelserne på at tømme tegnet for betydning må læses.

I interviewmaterialet antager race form som etnicitetens illegitime Anden. Det er etnicitet – og særligt det der forstås som dansk etnicitet – der tillægges legitim betydning, mens relevansen af racialiseret differentiering nedskrives eller kun vanskeligt lader sig formulere. Det er en væsentlig pointe i afhandlingen, at denne udgave af etnisk og racial formation reproduceres – ikke overalt, men dog i store dele af dansk køns- og etnicitetsforskning, hvor etnicitet fremskrives som analytisk kategori, mens race efterlades udforsket. Informanternes fortællinger om racialiseret tilblivelse udstiller og udfordrer disse stilheder.

Raciale intimiteter

Et andet stort tema i afhandlingen knytter sig til seksualitet og begær. Analyserne viser nemlig, at grænsesætningen mellem tænkelige og utænkelige begær ikke kun effektueres gennem

kønnede og seksuelle kategorier, men også gennem kulturelt indstiftede raciale forbud og påbud.

Her kredser jeg om det, man kan kalde begærets raciale indretning. Altså, hvordan givne racialiseringsprocesser og hierarkier både de- og rekonstrueres gennem begæret. Vi skal lytte til Daniel, der fortæller noget om racialisering af romantisk begær:

“Det er lidt sjovt i dag at tænke over, når man laver sådan nogen fremtidsbilleder for sig selv. Man kunne godt forestille sig at bo i sådan en villa eller et hus et eller andet sted med en dansk pige, men så prøve at skifte hende ud med en asiatisk pige, og se sig selv: Sådan to asiatisk udseende mennesker, men som er danskere begge to, bo i samme hus på en villavej. Der er sådan et eller andet. Altså, det er jo ikke forkert vel? Men det giver også sådan et eller andet... det virker sådan lidt mærkeligt. Men jeg er da sikker på, hvis det var den rigtige pige, så ville man også kunne finde ud af det. Men det er bare et sjovt billede.”

Som vi kan høre, italesætter Daniel her lidt prøvende en følelse, der ikke erfares som ‘forkert’ men som ‘lidt mærkelig og sjov’. Med sit fremtidsbillede får Daniel mulighed for at udforske en tilblivelsesproces, en fremtidig udgave af Daniel. Og han bor med sin kæreste på en villavej i Danmark. Daniel transporterer sig forsøgsvis ind i et romantisk middelklasseideal. Men som Daniel selv reflekterer over, begynder grænserne for dette ideal at vibrere, når ‘hvid dansk pige’ udskiftes med ‘asiatisk dansk pige’. Tankeeksperimentet kæntrer en smule, selvom Daniel holder en dør på klem.

I interviewmaterialet fortælles der om dét at date andre asiater. Men der fortælles langt mere om *ikke* at ville, kunne eller tænke sig selv som del af sådanne intimiteter. Og det er et mønster, som krydser kategorier af heteroseksuel og homoseksuel, mandlig og kvindelig. Mønsteret aftegner en racialiseret rettethed i de romantiske og seksuelle begær, som leves. De begær, der involverer hvide partnere italesættes i mange tilfælde, som det begær ‘der

kom først'. De begær, der involverer asiatiske partnere, italesættes derimod som noget, man måske, eller måske ikke, kan vænne sig til med alderen; enten ansporet af en tilfældighed eller i endnu sjældnere tilfælde gennem en viljesbestemt og politisk handling.

I afhandlingen begrebsliggøres dette mønster som et symbolskt intraracialt (i betydningen asiatisk-asiatisk) intimitetsforbud, der må anskues som forbundet med et interracialt (i betydningen asiatisk-hvidt) intimitetspåbud. Analyserne udlægger forskellige læsninger af intimitetsforbuddet, fx dets indlejring i racialiserede stereotyper og dets forbundethed med majoriseringsprocesser. Informanterne fortæller eksempelvis, at med de intimiteter, som involverer en hvid partner, bestyrkes kulturel genkendelighed som dansk og 'integreret'.

Begærets racialisering

I afhandlingen beskæftiger jeg mig med det, man kan kalde begærets politik i en dansk kontekst. For mens nogle former for begær fremstår som racielt umarkerede (og uproblematisk), fremstår andre former for begær som racielt markerede (og problematiske). I fortællingerne viser det sig, at det interracial begær, der rettes mod hvide kroppe, konstrueres og erfares som 'normalt' af både det adopterede subjekt og dets omgivelser. Man kan også sige, at et sådant begær fremstår naturaliseret i de mange fortællinger. Det kan leves som racielt umarkert, apolitisk, 'naturligt' og statistisk indlysende, fordi man som adopteret er vokset op og lever i en overvejende hvid kontekst.

Omvendt konstrueres det begær, der involverer en asiatisk partner som et racielt markeret begær. I mange fortællinger trækker dette begær illegitime konnotationer med sig af, at 'bevidst opsøgning af andre minoriteter' eller politisering – *det konstrueres med andre ord som beviset på, at race udgør en vigtig kategori og subjektivisering i ens liv som adopteret*. En konstruktion der bryder med forestillingen om race som betydningsløs kategori. Og det for-

tæller måske noget om, hvorfor det intraraciale (det asiatisk-asiatisk) intimitetsforbud leves med relativ tyngde og vægt i fortællingerne.

Interviewmaterialet er dog varieret og komplekst, og det rummer både interessante og overraskende fortællinger om det at overskride eller ikke at overskride raciale forbud. Min pointe er derfor ikke, at visse intimiteter (fx de asiatisk-asiatiske) er mere progressive, hensigtsmæssige eller heroiske end andre, eller at forbud kun producerer ulyst. Tværtimod.

Allervigtigst viser analyserne, at seksuelt og romantisk begær udgør en effektiv kanal for internalisering og reproduktion af raciale strukturer. Dette fordi vestlige begærskonstruktioner i udpræget grad artikuleres som inderliggjort emotionalitet. Begæret naturaliseres, måske ikke entydigt, men dog i et vist omfang, som en drift, kraft eller følelse iboende subjektet. Pointen er her, at med begærets naturalisering og installering som en indre emotionalitet, installeres også dominerende fortællinger om race.

I interviewmaterialet reflekteres der dog både over, hvordan racialiseret begær erfares som en *inderliggjort* og ikke kontrollerbar emotionalitet og som en kontingent og foranderlig størrelse – at det (måske) kan gøres, føles og leves anderledes. At det måske eller måske-ikke kan forandres. Analyserne forsøger dels at indkredse denne erfarede udsæthed mellem fiksering og forandring, og dobbeltheden i de racialiseringer, som leves gennem begæret.

Idealiseringer af interracial intimitet

Interviewmaterialet er rigt på interracial intimitet – eksempelvis i adoptivfamilien (mellem børn og forældre) og i den seksuelle og romantiske relation (mellem den adopterede og en hvid partner). Afhandlingens analyser peger på, at interracial intimitet gøres til genstand for forskellige former for idealiseringsprocesser i en dansk kontekst. Disse idealiseringsprocesser gestalter interkulturel og interracial inti-

mitet mellem majo- og minoritetssubjekter som *mere* romantiske og progressive end de intimiteter, som praktiseres mellem minoriserede subjekter.

Idealiseringen af bestemte versioner af interracial (asiatisk-hvid) intimitet tjener blandt andet det formål at reproducere hvid, dansk majoritetskultur som tolerant og anti-racistisk. Men samtidig indsnævrer disse idealiseringer også mulighederne for at andre intimiteter, mellem minoriserede subjekter, mellem transnationalt adopterede, kan leves og udforskes. Afhandlingens analyser viser, at intimitet, uanset hvilke etnisk-racialiserede kropstegn, der indgår, både rummer et potentiale for forandring og sedimentering af herskende magtforhold.

Hen mod nye spørgsmål

Selvom afhandlingen er situeret i hverdagsliv, så rejser fortællingerne dog også bredere politiske spørgsmål til transnational adoption som idealiseret slægtskabsmodel og privilegeret migrationsform. I afhandlingen begrebsliggøres transnational adoption som en racialiseret intimitetsøkonomi. Et kredsløb hvor magtfulde konstruktioner af kærlighed, fremmedgørelse, slægtskab og identitet tilbydes og efterspørges, udveksles og forhandles.

Jeg har i den forbindelse været meget inspireret af den amerikanske litterat, David Eng (2003), der i sit arbejde om transnational adoption, kredser om, hvordan symbolskt og socialt medborgerskab i en nordamerikansk kontekst i høj grad formuleres gennem realisering af forælderskab. Forælderskabets centrale rolle i kampen for medborgerskab kan ikke undgå at producere omfattende investeringer i transnational adoption – både hos lovgivere, praktikere og potentielle adoptivforældre. Jeg ligger her på linje med Eng, som argumenterer for, at det transnationalt adopterede subjekt må forstås som en affektiv arbejdskraft, og at det bliver værdien af dette arbejde, som hun efterstræbes for.

Sammenkædningen af adoption, migration og arbejdskraft er tankevækkende. For det er interessant at i en tid, hvor de danske grænser i stigende grad lukkes for mennesker, der gerne vil bo i Danmark, så udgør transnational adoptionsmigration én, men måske ikke den eneste, undtagelse fra denne tendens. At transnational adoption efterstræbes og understøttes fra politisk side, mens andre former for migration dæmoniseres og afvises, peger på, at transnational adoption imødekommer helt særlige behov i aftagerkonteksten, både på et symbolsk plan og i den konkrete familie. Man kan også formulere det som, at transnational adoption udfører et stykke ideologiske arbejde i aftagerkonteksten, og at det bliver vigtigt (også) at vende blikket denne vej.

Denne optik giver mulighed for at stille helt nye forskningsspørgsmål, som kan belyse hvordan og af hvem grænserne for slægtskab, intimitet og forbundethed trækkes, når det handler om transnational adoption? Langs hvilke sociale kategorier, økonomiske ulighedsstrukturer og politiske interesser fordeler privilegierne sig? Hvorfor fylder den biologiske forælder eksempelvis så lidt, når transnational adoption diskuteres og undersøges? Hvilke interesser tjener denne usynliggørelse? Og hvilke subjekter kan overhovedet fremsætte et kulturelt genkendeligt krav på forældreskab? Hvordan tænkes relationen mellem adoptivforældrenes rettigheder og de biologiske forældres rettigheder (eller manglen på samme)? Og hvor går i det hele taget grænsen mellem at afhjælpe og understøtte uretfærdigheder?

At det transnationalt adopterede subjekt netop udfører et stykke følelsesmæssigt og ikke lønnet arbejde – og til gengæld også modtager en lang række privilegier (medborgerskab, velfærdsydelse, uddannelser, friværds, ph.d.-grader, kærlige forældre, etc.) – bliver muligvis medvirkende til, at det bliver vanskeligere at problematisere de mønstre af dominans, udnyttelse og ulighed, som producerer nødvendigheden af transnational adoption.

Såvel afhandlingens analyser som opstillingen af nye spørgsmål problematiserer herskende forståelser af transnational adoption som indlysende og uafvendelig løsning på en række uretfærdigheder i afgiverkonteksten. Dette er ikke ud fra en overbevisning om, at transnational adoption pr. definition udgør en problematisk eller forkert slægtskabsmodel, eller at det levede liv, som produceres, bliver af dårlig eller ringe kvalitet. Afhandlingen kan ikke læses som hverken for eller imod transnational adoption.

Min pointe er derimod, at magtfulde og idealiserede konstruktioner af fænomenet som indlysende løsning vanskeliggør ikke blot nødvendige diskussioner og politisk stillingtagen, men også – som man stadig kan se i Danmark – kritisk vidensproduktion, om de komplekse og asymmetriske magtforhold, der betinger transnational adoption.

Afhandlingen har i den forstand en rettet mod at afsøge og udfordre grænserne for, hvordan vi tænker om adoption – og dermed bidrage til at forandre præmisserne for de liv og tilblivelser, som involveres i denne praksis.

Litteratur

- Butler, Judith (1997). *The Psychic Life of Power. Theories in Subjection*. Stanford, California: Stanford University Press.
- Eng, David L. (2003). "Transnational Adoption and Queer Diasporas." *Social Text* 76, 21(3), 1-37.
- Frankenberg, Ruth (1993). *White Women, Race Matters. The Social Construction of Whiteness*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Gallagher, Charles (2003). "Color-Blind Privilege: The Social and Political Functions of Erasing the Color Line in Post Race America." *Race, Gender, and Class*, 10(4), 22-37.
- Gullestad, Marianne (2005). "Normalizing Racial Boundaries: The Norwegian Dispute about the Term Neger." *Social Anthropology* 13(1), 27-46.
- Gullestad, Marianne (2002). "Racisme i Norge." *Sosiologi i dag* 32(4), 5-33.
- Hervik, Peter (2001). "Lighedens diskrimination. Den danske farveblindhed i det flerkulturelle samfund". *Mennesker og Rettigheder. Nordic Journal for Human Rights* 2, 41-53.
- Hübinette, Tobias & Carina Tigervall (2008). *Adoption med förhinder: Samtal med adopterade och adoptivföräldrar om vardagsrasism och etnisk identitet*, Tumba: Mångkulturellt Centrum.
- Myong Petersen, Lene (2009). *Adopteret – fortællinger om transnational og racialiseret tilblivelse*. Ph.d.-afhandling, Institut for Læring, DPU, Aarhus Universitet.
- Omi, Michael & Howard Winant (1994, opr. 1984). *Racial Formation in the United States. From the 1960s to the 1990s*. New York, London: Routledge.
- Staunæs, Dorthe (2005). "From Culturally Avantgarde to Sexually Promiscuous. Troubling Subjectivities and Intersections in the Social Transition from Childhood into Youth." *Feminism and Psychology* 15(2), 149-167.
- Staunæs, Dorthe (2003). *Køn, Etnicitet og skoleliv*. Ph.d.-afhandling, Institut for Kommunikation, Journalistik og Datalogi, Roskilde Universitetscenter.
- Søndergaard, Dorte Marie (2005). "At forske i komplekse tilblivelser." *Psykologiske og pædagogiske metoder: Kvalitative og kvantitative forskningsmetoder i praksis*, redigeret af T. Bechmann Jensen & G. Christensen, (s. 233-267). Roskilde: Roskilde Universitetsforlag.
- Søndergaard, Dorte Marie (2003). "Subjektivering og nye identiteter". *Kvinder, Køn og Forskning* 12(4), 31-47.
- Søndergaard, Dorte Marie (2000). "Kønnet subjektivering: Forskerintroduktion". *Kvinder, Køn og Forskning* 9(1), 81-88.